

Тарас ЦАПИК

аспірант за освітньо-науковою програмою
“Публічне управління та адміністрування”, ЗУНУ
Науковий керівник – Алла МЕЛЬНИК, д-р. екон. наук,
професор, професор кафедри менеджменту,
публічного управління та персоналу
Західноукраїнського національного університету

КОГНІТИВНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ЯК НЕОБХІДНИЙ ІНСТРУМЕНТ ПРОГНОЗУВАННЯ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

У сучасних умовах нестабільності соціально-економічного середовища, посилення безпекових викликів та необхідності післявоєнного відновлення особливого значення набуває питання підвищення ефективності стратегічного управління розвитком територіальних громад. Динамічність зовнішнього середовища, демографічні зміни, міграційні процеси, трансформація місцевої економіки та обмеженість фінансових ресурсів значно ускладнюють процес прийняття управлінських рішень на місцевому рівні. У таких умовах традиційні підходи до планування розвитку територій часто не дозволяють повною мірою врахувати складність взаємозв'язків між економічними, соціальними, інфраструктурними, екологічними та управлінськими процесами. Це актуалізує потребу у використанні сучасних інструментів прогнозування розвитку територіальних громад.

Одним із найбільш перспективних інструментів у цьому контексті є когнітивне моделювання, яке дозволяє розглядати територіальну громаду як складну багатокomпонентну систему із великою кількістю взаємопов'язаних факторів. Когнітивне моделювання базується на визначенні причинно-наслідкових зв'язків між ключовими елементами розвитку громади та формуванні когнітивної карти, що відображає взаємодію між ними. Такий підхід створює передумови прогнозувати можливі сценарії розвитку території, оцінювати наслідки управлінських рішень та визначати найбільш ефективні напрями розвитку громади [1].

У дослідженнях вітчизняних науковців [2, 3] зазначається, що когнітивне моделювання є особливо ефективним у процесі аналізу

слабкоструктурованих систем, для яких характерні складна структура, значна кількість внутрішніх і зовнішніх взаємозв'язків, динамічність та високий рівень невизначеності. Саме такими характеристиками сьогодні визначається розвиток територіальних громад України, які функціонують в умовах воєнних ризиків, нестабільності економічного середовища, міграції трудових ресурсів та суттєвих трансформацій самої системи місцевого самоврядування. Використання когнітивного моделювання дозволить інтегрувати в єдину систему ключові компоненти розвитку громади: економічну активність, інвестиційну привабливість, демографічну ситуацію, рівень зайнятості населення, стан інфраструктури, цифровізацію, екологічні фактори, безпекову ситуацію та соціальну згуртованість.

Окремої уваги заслуговує можливість використання когнітивного моделювання у сфері управління інфраструктурними проєктами та програмами місцевого розвитку. Дослідження засвідчують, що інтеграція когнітивного моделювання, системного аналізу та цифрових технологій дозволяє підвищити ефективність управління розвитком інфраструктури, оцінювати альтернативні сценарії реалізації проєктів та визначати пріоритетність інвестування ресурсів [3].

Проте на сьогодні використання когнітивного моделювання у діяльності органів місцевого самоврядування України залишається обмеженим. Серед головних причин залишається недостатній рівень цифровізації управлінських процесів, дефіцит фахівців у сфері аналітики та прогнозування, відсутність якісної системи збору й аналізу даних, а також недостатня інтеграція сучасних аналітичних методів у практику стратегічного управління територіями.

У контексті післявоєнного відновлення територій роль когнітивного моделювання суттєво зростатиме. Територіальні громади потребуватимуть сучасних інструментів прогнозування, які дозволятимуть оцінювати ефективність різних сценаріїв відбудови, визначати пріоритетні напрями інвестування ресурсів, прогнозувати соціально-економічні наслідки управлінських рішень та адаптувати стратегії розвитку до нових викликів.

Перспективним напрямом удосконалення системи управління територіальними громадами має стати і інтеграція когнітивного

моделювання у процес формування та реалізації маркетингових стратегій розвитку території. Використання когнітивних моделей у сфері територіального маркетингу дозволить прогнозувати вплив брендингових кампаній, туристичних проєктів, інвестиційних ініціатив, цифрового просування громади та комунікаційної політики на рівень конкурентоспроможності території. Це сприятиме переходу від фрагментарного використання окремих маркетингових інструментів до системного управління розвитком громади на основі аналізу взаємозалежних факторів та сценарного прогнозування.

Таким чином, когнітивне моделювання потрібно розглядати як необхідний інструмент прогнозування розвитку територіальної громади, здатний забезпечити комплексний аналіз взаємозв'язків між ключовими факторами розвитку території, підвищити обґрунтованість управлінських рішень, дозволить прогнозувати наслідки змін зовнішнього середовища та сприятиме формуванню більш стійкої, адаптивної й конкурентоспроможної моделі розвитку громади.

Список використаних джерел:

1. Сидоренко О. В. Особливості когнітивного моделювання у вирішенні управлінських задач. *Матеріали круглого столу «Нейронауки та когнітивні системи в економіці»*. Національний університет «Киево-Могилянська академія». Київ: НАУКМА, 2019. С. 25-26. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/6d914d7e-c228-4bdb-a2fb-eea1aa917104/content>
2. Пашкова, Г. Г. Когнітивне моделювання регіонального розвитку у державному управлінні. *Ефективність державного управління*. 2016. №46/47. С. 218-228. URL: <https://epa.nltu.edu.ua/index.php/journal/article/view/446>
3. Tryhuba A., Sholudko R., Andrushkiv O., Oliinyk R., Kotsylovskiy M. Інтелектуальні моделі управління інфраструктурними проєктами розвитку громад в умовах багаторівневих ризиків. *Вісник Львівського державного університету безпеки життєдіяльності*, 2025. № 31, С. 213-226. URL: <https://journal.ldubgd.edu.ua/index.php/Visnuk/article/view/2939>